

Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5- 6 tuổi ở các trường mầm non

Nguyễn Thị Ngọc*

*Học viên cao học -Trường Đại học Trà Vinh

Received: 21/7/2023; Accepted: 28/7/2023; Published: 8/8/2023

Abstract: On the basis of theoretical research on communication skills education for preschool children 5-6 years old; The article proposes measures to manage these educational activities, contributing to meeting the current goals of preschool education.

Keywords: Communication skills education, 5-6 years old

1. Đặt vấn đề

Giáo dục Mầm non có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành nhân cách của trẻ. Bậc học Mầm non là bước đệm đầu tiên cho các cấp học, giúp trẻ có điều kiện hình thành nhân cách cũng như trí tuệ. Cấp học này có vai trò quan trọng giúp cho trẻ có những nền tảng kiến thức đầu tiên, phát triển đầy đủ về thể chất, nhận thức, kỹ năng-tình cảm xã hội, ngôn ngữ, và thẩm mỹ tạo tiền đề cho quá trình học tập lâu dài. Chính vì vậy, giáo dục Mầm non giữ vai trò đặc biệt quan trọng và là “Giai đoạn vàng” để giáo dục, tạo nền tảng cho sự phát triển của trẻ trong tương lai.

Hiện nay, ngành giáo dục đã rất quan tâm tới phát triển ngôn ngữ và hành vi giao tiếp cho trẻ mầm non đặc biệt là trẻ 5-6 tuổi. Giáo dục kỹ năng giao tiếp và quản lý GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi đã và đang được triển khai ở các trường Mầm non. Tuy nhiên, quản lý GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở các trường Mầm non còn tồn tại những yếu kém bất cập từ khâu lập kế hoạch cho đến tổ chức thực hiện. Bên cạnh đó, công tác kiểm tra đánh giá chưa phù hợp với yêu cầu của thực tiễn. Nếu đề xuất được những biện pháp quản lý GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi một cách khoa học, phù hợp đặc điểm tình hình thực tiễn của các trường Mầm non cũng như phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay thì sẽ nâng cao được hiệu quả giáo dục và quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, góp phần đáp ứng mục tiêu giáo dục mầm non. Xuất phát từ lý do nêu trên, tác giả chọn nghiên cứu vấn đề: Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở các trường Mầm non; bài viết trình bày kết quả nghiên cứu về lý luận.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Giáo dục kỹ năng giao tiếp

KNGT được hiểu là nhóm kỹ năng hỗ trợ cho người giao tiếp nhằm thực hiệu quả hoạt động giao tiếp trong xã hội.

KNGT được xem là khả năng sử dụng ngôn ngữ và khả năng biểu cảm của con người với sự phối hợp giữa giữ lời nói và cử chỉ của chủ thể giao tiếp và đối tượng giao tiếp

Từ những quan niệm khác nhau về KNGT, theo tác giả: KNGT là một kỹ năng bao gồm các thao tác, hành vi và ngôn ngữ và phi ngôn ngữ liên kết chặt chẽ với nhau từ đó trao đổi thông tin giữa chủ thể với đối tượng giao tiếp, để thực hiện mục tiêu của chủ thể giao tiếp.

Để thực hiện tốt các mục đích học tập, vui chơi, rèn luyện để phát triển nhân cách cho trẻ MG cần thực hiện có hiệu quả các KNGT trong một môi trường rộng lớn và liên kết chặt chẽ với nhau là: Nhà trường, gia đình và xã hội.

Giáo dục là một trong những thuật ngữ xuất hiện phổ biến trong xã hội hiện nay. Về khái niệm, Giáo dục được hiểu theo nghĩa chung nhất đó là hình thức học tập mà theo đó “kiến thức, kỹ năng, và thói quen của một nhóm người” được trao truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác thông qua giảng dạy, đào tạo, hay nghiên cứu. Giáo dục thường diễn ra dưới sự hướng dẫn của người khác, nhưng cũng có thể thông qua tự học. Giáo dục là một quá trình học tập có thể diễn ra trong các cơ sở giáo dục truyền thống như trường học, đại học, trung tâm đào tạo, hoặc trong cộng đồng. Giáo dục cũng có thể bao gồm việc phát triển kỹ năng cá nhân, như sự tự tin, khả năng tư duy, tư duy sáng tạo và khả năng giải quyết vấn đề. Đồng thời, quá trình giáo dục giúp chúng ta hiểu rõ hơn về thế giới xung quanh, về chính mình và về những người xung quanh. HĐGD là hoạt động mang tính

mục đích nên nó có kế hoạch, có nội dung, chương trình thực hiện cụ thể và nó được tiến hành dưới sự hướng dẫn của người dạy.

Giao tiếp là quá trình tiếp xúc giữa con người với con người, thông qua đó con người trao đổi với nhau về thông tin, cảm xúc, tư tưởng,... nhằm đạt được những mục tiêu nhất định, thỏa mãn nhu cầu của cá nhân. Giao tiếp là phương tiện cơ bản nhất để con người tiếp thu nhanh chóng và hiệu quả kho tàng tri thức khổng lồ của nhân loại. Còn Kỹ năng giao tiếp được hiểu là sự vận dụng những tri thức, kinh nghiệm của cá nhân vào hoàn cảnh giao tiếp cụ thể để thực hiện có hiệu quả mục tiêu giao tiếp mà mình đề ra.

Tổng hợp kiến thức từ những nội dung trên, theo tác giả: Giáo dục KNGT là quá trình người dạy thực hiện các hoạt động có chủ đích nhằm truyền dạy kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng về giao tiếp cho người học nhằm giúp người học hình thành KNGT cho bản thân.

2.2. Quản lý hoạt động GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Quản lý giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi được hiểu là hoạt động của chủ thể quản lý bao gồm: CBQL giáo dục các cấp, Ban giám hiệu trường MN tác động đến GVMN trong quá trình thực hiện nhiệm vụ giáo dục cho trẻ MG từ 5-6 tuổi trong nhà trường. Hoạt động quản lý được thực hiện nhằm đảm bảo cho chủ thể quản lý có thể tổ chức, triển khai, thực hiện công tác giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ MG từ 5-6 tuổi được thực hiện nghiêm túc, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu mục tiêu, nhiệm vụ của ngành giáo dục đã đề ra đối với các bộ quản lý.

Từ đó, tác giả cho rằng: Quản lý hoạt động giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi tại các trường MN là những tác động của chủ thể quản lý đến các đối tượng quản lý thông qua việc lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo thực hiện và kiểm tra việc thực hiện công tác giáo dục KNGT cho trẻ nhằm đảm bảo hoạt động giáo dục KNGT của nhà trường được tổ chức triển khai, thực hiện hiệu quả đáp ứng yêu cầu, mục tiêu của công tác giáo dục mầm non.

2.3. Mục tiêu GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

Hoạt động giáo dục là dự kiến trước mô hình nhân cách của người được giáo dục. Có vai trò định hướng cho sự vận động và phát triển của các thành tố khác của HĐGD, từ đó định hướng cho sự vận động và phát triển của toàn bộ HĐGD. Mục tiêu giáo dục

được thực hiện bằng những nhiệm vụ cụ thể, có mục tiêu chung cho toàn hệ thống và mục tiêu giáo dục riêng cho từng cấp học, bậc học.

Mục tiêu GDMN là “nhằm phát triển toàn diện cho trẻ về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ. Hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ vào học lớp một” (Luật Giáo dục, 2019). Cụ thể hơn nữa, với chương trình GDMN hiện nay thì: “Mục tiêu của GDMN là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ vào lớp một. Hình thành và phát triển ở trẻ những chức năng tâm sinh lý, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng. Những kỹ năng sống cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn trong trẻ. Đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo và cho việc học tập suốt đời” (Chương trình GDMN, 2021).

Kỹ năng giao tiếp cho trẻ 5-6 tuổi với mục tiêu hoàn thiện những kỹ năng thiết yếu cho trẻ, đáp ứng được mục tiêu của GDMN, trẻ được tạo điều kiện tham gia tích cực vào các hoạt động, khám phá, trải nghiệm từ đó trẻ hình thành được nền tảng về tâm sinh lý, phát triển về kiến thức, năng lực và kỹ năng.

Giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi ở trường MN là một nội dung không thể thiếu trong “Chương trình GDMN”, bao gồm những nội dung như “phát triển thể chất, phát triển nhận thức, phát triển ngôn ngữ, phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội, phát triển thẩm mỹ”.

2.4. Nội dung GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

Chương trình GDMN ban hành gồm 05 lĩnh vực giáo dục trẻ MN (đặc biệt trẻ MG từ 5-6 tuổi) là: phát triển thể chất, phát triển nhận thức, phát triển ngôn ngữ, phát triển thẩm mỹ, phát triển tình cảm-kỹ năng xã hội. Nội dung về phát triển khả năng giao tiếp nằm trong lĩnh vực phát triển ngôn ngữ. Như vậy, giáo dục KNGT là một trong những nội dung cụ thể của nội dung GDMN.

Trong giáo dục KNGT gồm những nội dung giáo dục là: “Trẻ biết sử dụng lời nói để giao tiếp; Nói rõ ràng; Sử dụng các từ chỉ tên gọi, hành động, tính chất và từ biểu cảm trong sinh hoạt hàng ngày; Sử dụng các loại câu khác nhau trong giao tiếp; Sử dụng lời nói để bày tỏ cảm xúc, nhu cầu, ý nghĩ và kinh nghiệm của bản thân; Sử dụng lời nói để trao đổi và chỉ dẫn bạn bè trong hoạt động; Kể về một sự việc, hiện tượng nào đó để người khác hiểu được;

Kể lại được nội dung chuyện đã nghe theo trình tự nhất định; Biết cách khởi xướng cuộc trò chuyện. Trẻ thực hiện một số quy tắc thông thường trong giao tiếp; Điều chỉnh giọng nói phù hợp với tình huống và nhu cầu giao tiếp; Chăm chú lắng nghe người khác và đáp lại bằng cử chỉ, nét mặt, ánh mắt phù hợp; Không nói leo, không ngắt lời người khác khi trò chuyện; Hỏi lại hoặc có những biểu hiện qua cử chỉ, điệu bộ, nét mặt khi không hiểu người khác nói; Sử dụng một số từ chào hỏi và từ lễ phép phù hợp với tình huống; Không nói tục, chửi bậy” (Chương trình GDMN, 2021)

2.5. Phương pháp GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

Phương pháp giáo dục KNGT cho trẻ 5-6 tuổi là tổ hợp những phương pháp dạy học. Vận dụng các lý luận về phương pháp dạy học và chương trình GDMN (năm 2021) để xác định các phương pháp giáo dục KNGT cho trẻ 5-6 tuổi, có thể sử dụng các nhóm phương pháp sau đây:

- Nhóm phương pháp trực quan: Làm mẫu- nêu gương
- Nhóm phương pháp sử dụng lời nói
- Nhóm phương pháp thực hành, trải nghiệm
- Nhóm phương pháp giáo dục bằng tình cảm và khích lệ
- Nhóm phương pháp nêu gương-đánh giá
- Phương pháp giáo dục lấy trẻ làm trung tâm.

Đề trẻ có được các tri thức, kỹ năng mới cần chú ý thực hiện việc giao tiếp thường xuyên và tổ chức cho trẻ hoạt động theo nhóm hoặc độc lập. GV cần vận dụng kinh nghiệm của mỗi cá nhân và của tập thể trẻ để XDBH.

2.6. Hình thức tổ chức GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

Trong các hoạt động được tổ chức tại trường MN thì hoạt động vui chơi vẫn đóng vai trò chủ đạo. Đối với trẻ MG từ 5-6 tuổi thì hoạt động học sẽ được chú trọng thực hiện thông qua việc lồng ghép vào hoạt động vui chơi của trẻ. Để thực hiện nhiệm vụ giáo dục KNGT cho trẻ trong giai đoạn này, nhà trường sẽ tăng cường thực hiện các hoạt động vui chơi có chủ đích cho trẻ, tức là thông qua các hoạt động vui chơi sẽ dạy cho trẻ những KNGT cơ bản phù hợp với hoàn cảnh cụ thể như giao tiếp với ông bà, cha mẹ, thầy cô giáo, người lớn tuổi như thế nào cho đúng. Khi quan tâm, hỏi thăm sức khỏe người lớn thì sẽ hỏi những câu hỏi như thế nào cho đúng, gặp người lớn tuổi là phải khoanh tay chào, khi nhận quà phải biết

cám ơn,... đó là những kỹ năng giao tiếp cơ bản của trẻ cần được giáo dục trong môi trường GDMN.

Như vậy, giáo dục KNGT có thể tiến hành dưới nhiều hình thức phong phú. Mỗi hình thức có ưu thế riêng đối với việc dạy KNGT cho trẻ. Để hình thành cho trẻ KNGT GV và cha mẹ trẻ là người giúp đỡ, hỗ trợ giúp trẻ phát huy khả năng của mình, từ đó phát triển những ứng xử tích cực, bắt kịp xu hướng giáo dục hiện đại và hiệu quả giúp trẻ phát triển nhận thức, kỹ năng, nâng cao sự tự tin trong cuộc sống.

2.7. Nội dung quản lý hoạt động GDKNGT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

- Xây dựng kế hoạch hoạt động giáo dục cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non
- Tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non
- Chỉ đạo hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non
- Kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non

3. Kết luận

Hoạt động giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi tại các trường MN bao hàm những nội dung, hoạt động gì và được thực hiện dựa trên những quy định nào, nghiên cứu khoa học nào của ngành giáo dục để từ đó là cơ sở để phân tích sâu những hoạt động có liên quan đến công tác này; tác giả đã trình bày được các nội dung mang tính chất cơ bản, tiền đề liên quan đến hoạt động giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi tại các trường MN bao gồm các nội dung về mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức thực hiện và các biện pháp quản lý HĐ giáo dục KNGT cho trẻ MG từ 5-6 tuổi tại các trường MN.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội (2019), Luật số 43/2019/QH14 về Luật Giáo dục sửa đổi 2019. Hà Nội.
2. Ban chấp hành TƯ (2013), Nghị quyết số 29-NQ/TW về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo” Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010) Thông tư số 23/2010/TT-BGDĐT về Bộ chuẩn phát triển trẻ em 5 tuổi. Hà Nội.
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020) Thông tư 52/2020/TT-BGDĐT ngày 31 tháng 12 năm 2020 của ban hành Điều lệ Trường mầm non. Hà Nội.
5. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020) Thông tư số 06/2019/TT-BGDĐT ngày 12/4/2019 về việc Ban hành qui tắc ứng xử trong trường mầm non, giáo dục phổ thông. Hà Nội.